

De grafische sector in beeld

Sectorcijfers

2021

Twee jaar pandemie laat diepe sporen na. Iedereen die de Belgische grafische sector genegen is, was benieuwd naar de feiten en cijfers over het (opnieuw) bijzondere jaar 2021. Hier zijn ze dan.

Wij moeten eerlijk bekennen dat vooraf het gevoel bestond dat er toch een iets beter resultaat zou zijn dan in het bewogen jaar 2020, maar sommige vaststellingen zijn ontluisterend.

Dat beter gevoel kwam er wellicht door het feit dat vooral vanaf het vierde kwartaal de orderboeken vrij goed gevuld waren. Maar we

mochten inderdaad niet vergeten dat de economie in het grootste deel van het eerste semester 2021 in een kunstmatige coma lag: geen cultuur en evenementen, de sluiting van de horeca, een avondklok, etc... Het relatief veel sterker tweede semester heeft dat verlies niet kunnen compenseren.

De omzet van de globale sector daalde in 2021 met - 4,15%. Op zich niet spectaculair, maar dit komt wel bovenop het omzetverlies van - 16,50% in 2020 en dan krijgen we een ander verhaal. Gezien de artificiële periode van 2 jaar pandemie is het namelijk nuttig de resultaten van 2021 te vergelijken met deze van 2019.

Dan stellen we voor de totale sector een omzetzak van 20%; voor de sub sector handelsdrukkerijen is dit zelfs ruim 24%.

De binnenlandse vraag naar commercieel drukwerk is dus sterk gedaald om de gekende redenen. Dit zijn niet enkel de corona maatregelen maar ook de forse prijsstijgingen die vanaf het tweede semester 2021 de kop opstaken. Een positieve noot is dan weer dat het verlies beperkt werd

door een opmerkelijke omzettoename van de dagbladdrukkerijen en vooral van de prepress en premedia diensten.

Ook mooi is dat onze export zich in de gegeven omstandigheden handhaafde en zelfs licht toenam. Er is echter een belangrijke MAAR: de import nam namelijk véél meer toe en maakt dat wij voor het eerst in 10 jaar geconfronteerd worden met een (relatief zwaar) handelstekort.

Toch moeten we met een positieve blik durven kijken naar de toekomst. We startten 2022 nog met een coronabarometer 'rood' maar deze werd al snel (begin maart) opgeheven. Spijtig dat al snel een nieuwe business bedreiging de bovenhand nam: deze van de ongebreidelde prijsstijgingen van grondstoffen, Oekraïne en de inflatiepiek.

Maar het kan niet anders dan dat de meerwaarde van onze printmedia portfolio terug zijn plaats inneemt. Het heden kleurt hybride en de toekomst zal zo blijven, maar de commerciële waarde in de marketingmix, de communicatiekracht en de ecologische en tactiele eigenschappen van onze producten zullen stand houden.

In wat volgt bieden wij de lezer een overzicht van alle belangrijke sector parameters voor 2021.

1. Ondernemingen (werkgevers)

In 2021 telde de grafische sector, exclusief de dagbladdrukkerijen, 685 werkgevers tegenover 720 in 2020, als volgt verdeeld over de verschillende sub sectoren: (cfr. tabel 1)

- 495 drukkerijen (- 5,17%)
- 159 prepress bedrijven (- 4,22%)
- 31 afwerkingsbedrijven (- 3,13%)

Als we de nominale daling van het aantal ondernemingen tijdens de afgelopen 2 coronajaren onder de

loep nemen, stellen we toch een verlies vast van 66 ondernemingen ofwel 8,79%. Ondanks de steunmaatregelen die van kracht waren tijdens deze periode. Anderzijds ervaren wij ook een verdere consolidatie die deels een objectieve verklaring vormt van dit gegeven. Voor de volledigheid wat betreft de dagbladdrukkerijen: België telt er in 2021 nog 13.

2. Zelfstandigen (met of zonder personeel)

In tegenstelling tot het aantal werkgevers, kende het aantal zelfstandigen – met of zonder

personeel - in de Belgische grafische sector in 2020⁽¹⁾ opnieuw een lichte stijging: (cfr. tabel 2)

- Zelfstandigen in hoofdberoep stijgen met 0,18%
- Zelfstandigen in bijberoep stijgen eveneens met 1,08%
- Zelfstandigen met een activiteit na pensioen nemen toe met 4,04%.

Opmerkelijke conclusies kunnen we hier niet maken, maar we stellen wel vast dat het eerste jaar van de pandemie mensen er niet van weerhield om een eerste stap in de sector te wagen als zelfstandige.

(1) Deze cijfers hebben betrekking op de volledige NACEBEL 18.1.

Tabel 1 Verdeling van het aantal werkgevers in de grafische industrie (uitgezonderd dagbladdrukkerijen) in België tijdens de afgelopen 10 jaar en volgens hoofdactiviteit (Bron: RSZ) Cijfers per 30.09.2021

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Druk	796	765	723	670	649	641	609	580	543	522	495
Prepress	277	245	230	219	213	208	198	185	175	166	159
Afwerking	62	64	48	49	43	40	38	37	33	32	31
Totaal	1135	1074	1001	938	905	889	845	802	751	720	685

Tabel 2 Aantal zelfstandigen in de grafische industrie (NACEBEL 18.10) (Bron: RSVZ) Cijfers per 31.12.2020

	Hoofdberoep			Bijberoep			Activiteit na pensioen		
	2018	2019	2020*	2018	2019	2020*	2018	2019	2020*
In buitenland**	34	38	26	10	10	9	6	5	6
Brussels H. G.	382	400	408	130	142	138	70	73	75
WaaIs Gewest	707	716	690	440	445	463	212	221	230
Vlaams Gewest	2 082	2 094	2 130	1 204	1 170	1 176	401	419	436
Totaal	3 205	3 248	3 248	1 784	1 767	1 786	689	718	747

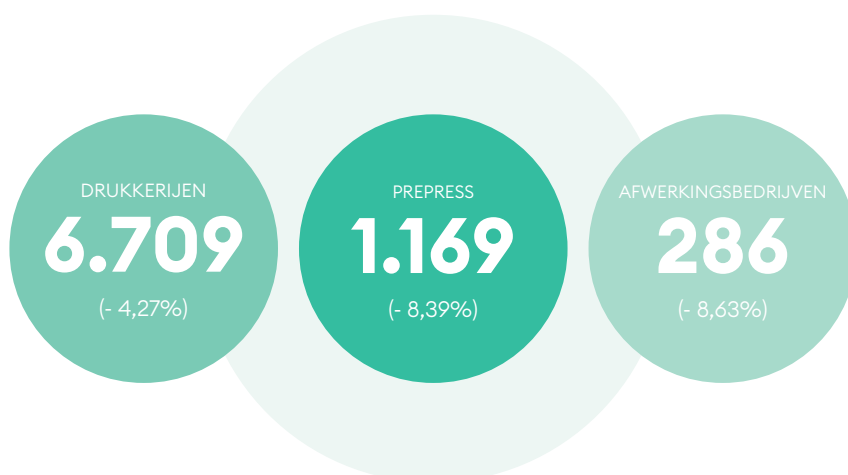
(*) cijfers 31/12/2021 zijn slechts later dit jaar beschikbaar

(**) de verzekeringsplichtigen (zelfstandigen) die, ongeacht hun nationaliteit, niet in België (dus wel in het buitenland!) gedomicilieerd zijn, maar in België hun zelfstandige beroepsactiviteit uitoefenen en hier aangesloten zijn op het sociaal statuut van de zelfstandige.

3. Tewerkstelling

Tijdens het afgelopen jaar waren de werknemers (arbeiders en bedienden) actief in onze sector (exclusief dagbladen), verdeeld als volgt over de verschillende sub sectoren :

- Drukkerijen : 6.709 (- 4,27%)
- Prepress: 1.169 (- 8,39%)
- Afwerkingsbedrijven: 286 (- 8,63%)

Tabel 3 Verdeling van de tewerkstelling volgens sub sector (excl. dagbladdrukkerijen) in België tijdens de voorbije 10 jaar (Bron: RSZ) Cijfers per 30.09.2021

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Druk	10 640	10 280	9 688	9 164	8 810	8 685	8 276	7 959	7 368	7 008	6 709
Prepress	1 948	1 734	1 522	1 464	1 409	1 520	1 290	1 349	1 325	1 276	1 169
Afwerking	669	650	581	556	374	347	305	422	355	313	286
Totaal	13 257	12 664	11 791	11 184	10 593	10 552	9 871	9 730	9 048	8 597	8 164
	-3,20	-4,47	-6,89	-5,15	-5,28	-0,39	-6,45	-1,43	-7,01	-4,98	-5,04

De sector verloor hiermee in totaal opnieuw 433 arbeidsplaatsen; ongeveer hetzelfde aantal als in 2020.

Eenzijds is dit eerder 'normaal' te noemen wanneer we dit verlies plaatsen in het licht van de algemene omzetzijding (zie punt 4), maar uiteindelijk is dit niet onbelangrijk wetende dat onze bedrijven het ganse jaar gebruik konden maken van de steunmaatregelen inzake tijdelijke werkloosheid.

Sommige werkgevers opteerden dus toch voor structurele ingrepen in de context van de aanhoudende bedreigingen van hun business.

Anderzijds is het significant dat ook de prepress en premedia bedrijven een relatief sterk verlies aan arbeidsplaatsen optekenen, terwijl dit de enige sub sector blijkt te zijn met een mooie omzetzijding (zie punt 4). De arbeidsproductiviteit per werknemer kreeg hier dus een sterke boost. Wellicht moet deze evolutie ook gezien worden in relatie tot de investeringen (zie punt 5) die in 2021 voor deze sub sector het hoogst waren in de afgelopen 5 jaar.

Hoe dan ook gingen er t.o.v. 2019 netto 9,77% arbeidsplaatsen verloren in de sector, wat een spijtige vaststelling is. (cfr. tabel 3)

Op Gewestelijk niveau kenden we in 2021 de volgende verdeling van de tewerkstelling:

- Brussels Hoofdstedelijk Gewest: 381 (- 1,80%)
- Vlaams Gewest: 6.379 (- 5,29 %)
- Waals Gewest: 1.404 (- 4,75 %)

Voor het eerst in langere tijd vormt het Vlaams Gewest hiermee de koploper van de relatieve afname van de tewerkstelling.

4. Omzet: significante vaststellingen

De totale omzet (exclusief de dagbladen) van de sector gaat in 2021 opnieuw met - 4,34% achteruit van € 2,222 tot €2,126 miljard. Tot onze spijt schrijven we 'opnieuw' want het jaar 2020 werd reeds gekenmerkt door een klap van - 16,44%.

De verliezen vielen respectievelijk te noteren bij de drukkerijen (- 7,86%) en de afwerkingsbedrijven (- 3,85%).

Positief nieuws komt van de prepress en premedia bedrijven die hun omzet met een mooie 12,44% zagen toenemen.

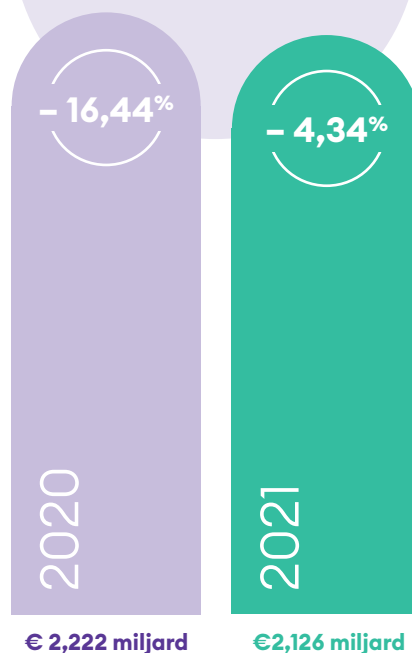
Terzijde, maar evenzeer deugddoend is dat de omzet van de krantendrukkerijen toenam met 9,4%. Dit betekent niet alleen dat kranten in coronatijden inderdaad aan belang hebben gewonnen, maar het is ook de allereerste - zij het nominaal bescheiden - omzetzijding van de laatste tien jaar.

De bijzondere kenmerken van de voorbije twee coronajaren noodzaken ons om deze als één geheel te beschouwen en te vergelijken met 2019; het jaar waarin de printmedia sector met méérwaarde terug een heropleving vertoonde. Maar deze vergelijking is weinig opbeurend:

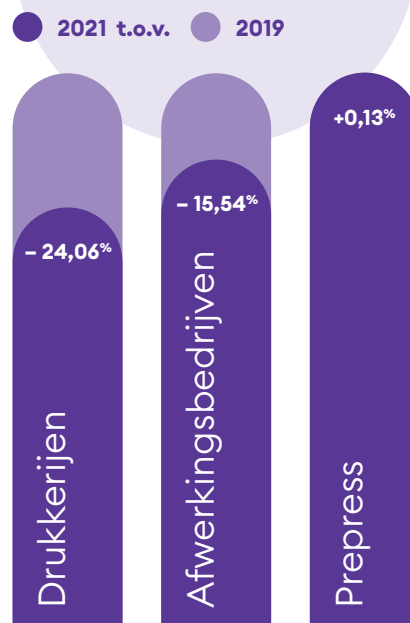
- de (handels)drukkerijen verloren t.o.v. 2019 maar liefst 24,06% omzet
- de afwerkingsbedrijven volgden deze trend met een omzetzijding van 15,54%
- de prepress hield stand met zelfs, dankzij het jaar 2021, een lichte stijging van 0,13%

Uiteraard is de pandemie hiervan de boosdoener geweest, maar ondertussen vanaf het vierde kwartaal van 2021 ook de grondstoffen schaarste, de enorme prijsstijgingen en de looninflatie.

Omzet

Vergelijking printmedia omzet

Tabel 5 Omzet van de grafische industrie per subsector voor de periode 2011-2021 (Bron: FOD Economie)

	Dagblad- drukkerijen	Drukkerijen	Prepress	Afwerking	Totaal (excl. dagbladen)	Totaal (incl. dagbladen)
2010	256,70	2 285,60	510,90	71,80	2 868,30	3 125,00
2011	165,60	2 245,00	511,60	95,80	2 852,40	3 018,00
2012	160,30	2 151,30	467,60	61,90	2 680,80	2 841,10
2013	149,02	2 111,73	477,99	56,30	2 646,02	2 795,04
2014	140,79	2 182,01	463,57	55,78	2 701,36	2 842,15
2015	111,45	2 050,91	430,43	50,99	2 532,34	2 643,79
2016	58,45	1 947,08	422,04	49,25	2 418,38	2 476,83
2017	52,90	1 965,57	465,26	49,62	2 480,48	2 533,35
2018	44,04	2 003,64	465,39	47,98	2 517,02	2 561,05
2019	39,74	2 192,59	424,15	42,92	2 659,66	2 699,40
2020	31,59	1 807,09	377,70	37,70	2 222,49	2 254,08
2021	34,56	1 665,01	424,69	36,25	2 125,95	2 160,51

Tot slot stellen we dus enorme omzetverliezen vast in vooral het eerste en tweede kwartaal van 2021, die slechts gedeeltelijk gecompenseerd werden in het vierde kwartaal van 2021. (cfr. tabel 5)

5. Investerings

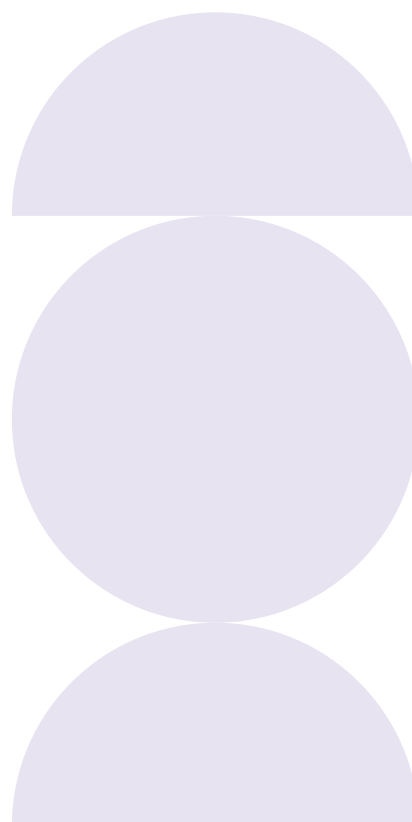
Het hoeft niet te verwonderen dat, in samenhang met voorgaande vaststellingen, de investeringen een daling vertonen in de handelsdrukkerijen en de afwerkingsbedrijven.

Nochtans maakte de sub sector van de prepress en premediadiensten misschien wel de beste keuze door hun investeringen op te drijven met ruim 45%. Vooral in het derde en vierde kwartaal van het afgelopen jaar, stegen de investeringen fors in deze niche.

Hierdoor klokten de sectorale investeringen all over alsnog af met een bescheiden stijging van 4,31%. (cfr. tabel 6)

Tabel 6 Investerings in de Belgische grafische industrie voor de periode 2015-2021 (Bron : FOD Economie)

	Dagblad- drukkerijen	Drukkerijen	Prepress	Afwerking	Totaal (excl. dagbladen)	Totaal (incl. dagbladen)
2015	4,30	89,60	26,90	4,20	120,70	125,00
2016	2,70	102,60	20,60	3,10	126,30	129,00
2017	1,80	102,10	26,30	2,47	130,87	132,67
2018	4,73	84,35	28,40	2,53	115,28	120,01
2019	2,42	80,55	22,36	2,85	105,76	108,18
2020	1,62	58,60	19,19	1,33	79,12	80,74
2021	1,51	53,67	27,97	1,07	82,71	84,22

6. Buitenlandse handel – Handelsbalans

De alarmbel die wij vorig jaar reeds trokken inzake onze import- en exportpositie, is jammer genoeg waarheid geworden. Dit behoeft enige toelichting.

De terugval van onze exportpositie stopte en steeg zelfs hoopgevend met 2,30%. Daartegenover staat dat het importvolume evenwel ook steeg met maar eventjes ruim 18,00%! Voor het eerst in de laatste 10 jaar hebben wij te maken met een negatieve handelsbalans van meteen € 102 miljoen.

Zoals kan opgemaakt worden uit de tabellen, maakte vooral Frankrijk opmars in deze evolutie (cfr. tabel 9).

Dit alles heeft rechtstreeks weinig te maken met de pandemie of de prijzen van de grondstoffen. Inderdaad ligt de gemiddelde prijs van de grondstoffen in België iets hoger dan bij onze belangrijkste handelspartners, maar essentieel is de loonhandicap die nu versneld toeneemt doordat de inflatie gekoppeld is aan ons systeem van automatische loonindexatie; de boosdoener terzake voor wie dit wel en niet graag hoort. (cfr. tabel 6)

Er wordt dus in België voor het eerst meer geïmporteerd dan geëxporteerd. Dit handelstekort wijst ontegensprekelijk op een gebrek aan concurrentiekracht van onze Belgische bedrijven. Als we de top 4 aanschouwen van onze belangrijkste handelspartners (Frankrijk, Nederland, Duitsland en de UK) zijn wij geëvolueerd naar een situatie met telkens hogere import dan export (cfr. tabel 8 & 9).

De recente inflatiepiek zal dit tij alvast op korte termijn niet doen keren.

Handelsbalans

● 2020 ● 2021

Exportpositie

+2,3%

Importvolume

+ 18%

Tabel 6 Export en import in de Belgische grafische industrie (dagbladdrukkerijen inbegrepen) voor de periode 2011-2021 (Bron: Agentschap Buitenlandse Handel). Lichte afwijkingen zijn mogelijk omdat hier HS codes gebruikt worden ipv NACE codes

	Export (Mio EUR)	Evolutie (%)	Import (Mio EUR)	Evolutie (%)	Balans (Mio EUR)	Evolutie (%)
2011	1274	7,42	1163	5,25	111	37,04
2012	1241	-2,59	1131	-2,75	110	-0,91
2013	1113	-10,31	1065	-5,84	48	-56,36
2014	1052	-5,48	985	-7,51	67	39,58
2015	949	-9,79	758	-23,00	191	285,00
2016	983	3,58	734	-3,17	249	30,36
2017	921	-6,30	736	0,27	185	-25,47
2018	930	0,98	743	0,95	187	1,08
2019 (*)	765	-17,74	705	-5,11	60	-31,55
2020	650	-15,03	648	-8,08	2	-90,00
2021	665	2,30	767	18,36	-102	-5200

Tabel 7 aandeel van export in de omzet (dagbladdrukkerijen inbegrepen) voor de periode 2011-2021

	Export (Mio EUR)	Omzet (Mio EUR)	Aandeel van de export (%)
2011	1274	3018	42,21
2012	1241	2841	43,68
2013	1113	2795	39,82
2014	1052	2842	37,01
2015	949	2674	35,49
2016	983	2476	39,66
2017	921	2533	36,35
2018	930	2561	36,31
2019	765	2699	28,34
2020	650	2254	28,83
2021	665	2160	30,79

Tabel 8 De belangrijkste exportpartners van de Belgische grafische industrie zijn in 2021:

	MIO EUR		% v/d tot export
	187		Frankrijk 28,10
	163		Nederland 24,60
	60		UK 9,00
	57		Duitsland 8,50
	24		Verenigde Staten 3,60

De rangorde is hierbij dezelfde gebleven als in 2020.

Tabel 9 De belangrijkste importpartners zijn:

	MIO EUR		% v/d tot import
	228		Frankrijk 29,80
	191		Nederland 24,90
	82		UK 10,70
	74		Duitsland 9,60
	43		China 5,60

Het UK is t.o.v. 2020 van plaats 5 naar plaats 3 opgeschoven en dit ten nadele van Duitsland en China.

Conclusies

De macro economische cijfers voor 2021 mogen alles bijeen niet verwonderen, maar bevatten toch wel enkele verrassingen.

De realiteit is dat de sector in twee jaar tijd een algemene omzetsdaling kende van -20%.

Cassant in deze context is dat de commerciële druk in ruime zin zelfs een verlies van bijna - 25% optekende.

De meerwaarde van onze portfolio is nochtans duidelijk en belangrijk, maar wat kan hieraan verhelpen?

1. De opeenvolging van corona, schaarste en prijsstijgingen vormt een zeer uitdagende markttoestand. De oorzaken van dit laatste zijn legio: energieprijzen, transportkosten, etc... Nochtans hebben we inmiddels dermate niveaus bereikt, dat de grote producenten van grondstoffen moeten begrijpen dat de grafische speler

als intermediair, geprangd tussen leverancier en klant, hiervan het voornaamste slachtoffer is. Het besef moet ook zijn dat de grote producenten enkel hun grondstoffen kunnen slijten zolang de eindconsument het product nog wenst te betalen.

2. De consument en de klant moet de waarde van print (her)beseffen.

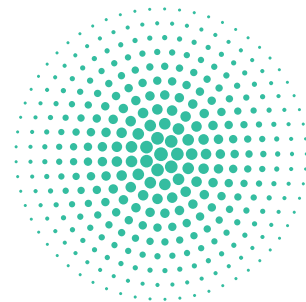
Wat doen we in een supermarkt of apotheek zonder print? Blijven we kwalitatief onderwijs aanbieden zonder de cognitieve waarde van print?

Feitelijk zijn dit retorische vragen, maar onze sector moet en mag zich in de picture zetten.

Febelgra is hiervoor alvast volop aan het werk!

3. De concurrentiekracht van onze sector moet worden hersteld. Zowel de overheid als de sociale partners moeten begrijpen dat de

huidige toestand wurgend is voor onze bedrijven. Ongebreidelde en automatische loonindexering bestaat binnen Europa quasi enkel in België en vraagt om correcties. Maatregelen zijn nodig zodat wij geen verdere achterstand oplopen t.o.v. het buitenland.

Voor meer info en cijferdetails :
marc.vandenbroucke@febelgra.be